

REPORTATGE | El grup Terres de Cruïlla inicia una recerca sobre els efectes al territori

60 anys de la Gelada

Febrer de 1956: un fenomen climatològic extrem (la gelada negra) accelera el canvi social i econòmic a les Terres de l'Ebre. Famílies senceres van emigrar.

J. J. BUJALFARA

No va ser una situació aïllada. Europa va patir una situació gèlida, essent també persistent. El dia 2 es va registrar a l'Estany Gento (2.141 metres d'altitud, al Pallars Jussà) una temperatura de -32°C , que és el valor més baix mai enregistrat a Espanya.

L'Observatori de l'Ebre va anotar la temperatura mínima absoluta de $-6,4^{\circ}\text{C}$, el dia 11 de febrer, a Roquetes. «El registre del termògraf va ser encara més baix, però, després d'aplicar les necessàries correccions, es va determinar aquest valor com a mínim absolut», indiquen fonts de l'Observatori. També és remarkable que la màxima del dia següent fou de zero graus i la mínima de $-4,2^{\circ}\text{C}$. La comarca veïna del Maestrat (Castelló) arribava a -15 graus, l'11 i 12 de febrer.

La fredorada va ser tan intensa que va afectar moltíssim l'activitat agrícola al territori, passant a ocupar un lloc en la memòria popular com l'Any de la Gelada.

El *Diari de Tarragona* (aleshores *Diario Español*) reflectia que «*las orillas del Ebro, a primeras horas de la mañana, han aparecido heladas, así como las fuentes públicas y todos los depósitos y embalses. Las escasas aguas que han tirado a las calles algunas vecinas quedaban instantáneamente convertidas en hielo, lo que ha motivado, algunas caídas de los transeúntes.*

De las heladas da los últimos días quedó destruida el noventa por ciento de cosecha de algarrobas, por lo que se puede considerar totalmente perdida esta cosecha, así como todas las plantaciones hortícolas. Las pérdidas son incalculables.

Grup d'emigrants del Maestrat a França després de la Gelada de 1956. FOTO ARXIU JOAN FERRERES NOS

Segons el *Diari*, les plantacions de tarongers de Benifallet i comarca, van ser molt afectats per la gelada i «*habrán de ser arrancados*», deia el rotatiu.

L'Observatori de l'Ebre va anotar la mínima absoluta de $-6,4^{\circ}\text{C}$ el dia 11 de febrer, a Roquetes

El pagès d'Alcanar Ramon Adell, que llavors tenia dotze anys, recorda que «la torre de Sunyer, situada al final de riu de la Sénia, vora el mar i al terme de Vinaròs, tenia una bona extensió de ta-

rongers, es van gelar i els propietaris els van donar a canvi d'arrancar-los. El meu pare en va agafar tres per fer-ne carbó. Jo l'ajudava. Veníem el carbó i guanyàvem alguns diners per sobreviure».

Moltes famílies de l'Ebre i el Maestrat, amb pocs recursos, van haver de marxar a treballar al centre i nord de Catalunya (Llavaneres, Premià, Mataró, etc.), fins i tot, en alguns casos, van marxar a l'estranger, sobretot a França. Algunes famílies van tornar als pobles anys després, d'altres es van quedar per sempre en els llocs d'acollida.

«Jo vaig anar a plegar olives al Perelló, en companyia dels meus pares i de la meua germana, que era dos anys més jove que jo», recorda Adell.

Projecte de recerca

Les associacions culturals i centres d'estudis del Baix Ebre, el Montsià i el Baix Maestrat, integrades al grup de treball Terres de Cruïlla, han iniciat un projecte de recerca amb motiu del 60è aniversari de la Gelada de 1956.

L'Institut Ramon Muntaner (IRMU) coordina el treball que també compta amb la col·laboració del Pla d'Extensió Universitària (PEU) de la Universitat Jaume I de Castelló.

El projecte preveu recollir testimonis orals, hemeroteca, fonts gràfiques i científiques per poder oferir exposicions, publicacions o audiovisuals, a més d'una proposta didàctica, durant els propers tres anys.